

DE GRENS VOORBIJ

GROEI VAN INTENSIEVE VEETEELT OOK IN ONZE REGIO NIET TE STOPPEN?

Half april 2021 gaf de provinciale deputatie een vergunning voor de uitbreiding van een kippenbedrijf op de grens tussen Menen en Wevelgem van 245.000 naar 300.000 stuks. Voor de omwonenden was daarmee de maat vol: ze hadden immers nog maar pas een bezwaarschrift geschreven tegen de komst van 2 grote kalkoenstallen voor 24.000 dieren in de directe buurt. Greenpeace, GAIA en de buurtbewoners hebben nu samen een beroep ingediend bij de minister tegen deze vergunning voor uitbreiding. Dit dossier gaat echter over veel meer dan één specifiek bedrijf en is een goede illustratie van de gevolgen van een te laks milieubeleid van de overheid in de voorbije decennia. Het vanzelfsprekende gemak waarmee dit soort megabedrijven uitbreidingen bekomen zonder dat er rekening wordt gehouden met de draagkracht van mens en milieu doet ons toch grote vragen stellen over de échte bekommernissen van de provinciale overheid die hier zo gemakkelijk vergunningen aflevert. We zoomen daarom verder in op dit dossier.

INDUSTRIËLE VEETEELT BEDREIGT DE GEZONDHEID

In een straal van 2,5 km rond dit bedrijf in Menen zijn er nu al stallen voor onder meer 17.000 varkens en 350.000 kippen, een niet te verwaarlozen cluster dus, die nu al voor de nodige hinder zorgt. Bekende effecten van intensieve veehouderijen zijn geurhinder, geluidshinder, mobiliteitshinder en invloed op de schoonheidswaarde van het landschap. Maar er is ook steeds meer wetenschappelijke evidentie voor directe bedreiging van de gezondheid van de omwonenden door de veehouderij (o.a. door de gevolgen van blootstelling aan ammoniak, fijn stof, en bacteriële endotoxines op de werking van de longen). De omwonenden krijgen daar bovenop de uitbreiding van deze intensieve pluimveehouderij.

TEVEEL STIKSTOF MAAKT ONZE NATUUR KAPOT

Als natuurvereniging kijken we met toenemende ergernis naar de problematiek van de stikstofoverlast die de kwaliteit van onze natuur stelselmatig en vaak onherroepelijk doet achteruitgaan door inbreng van teveel meststoffen. Onze meest waardevolle natuurgebieden hebben ofwel een Europese bescherming (Habitatrichtlijngebieden) of een extra statuut in Vlaanderen als VEN gebied. Vanuit de Europese milieuwetgeving is een lidstaat verplicht om deze bijzondere gebieden te beschermen en in een optimale staat te brengen en te houden. De Belgische habitattypen zijn echter in de slechtste staat van heel Europa: amper 4,3% verkeert in een gunstige staat van instandhouding. Bij alle andere is de kwaliteit onvoldoende, waarbij een teveel aan stikstofbelasting meestal één van de belangrijkste oorzaken is. In Vlaanderen wordt de bescherming en

→ Kippenstal Menen

← Foto shutterstock

het behoud van natuurwaarden in theorie geregeld via het natuurdecreet uit 1997. Artikel 8 van dit natuurdecreet regelt het stand-still principe, dat inhoudt dat de natuur in geen geval achteruit mag gaan zowel met betrekking tot de kwaliteit als de kwantiteit. De realiteit in Vlaanderen is dus helemaal anders.

EINDE VAN HET LAKSE BELEID IN ZICHT?

Tot nu hadden overheden de gewoonte om dossiers enkel te bekijken op het niveau van het individueel bedrijf en niet te kijken welke bedrijven er al aanwezig waren in de buurt. Voor de effecten van stikstof op kwetsbare natuurgebieden werd de merkwaardige vuistregel gehanteerd dat een bijkomende stikstofbelasting van ten hoogste 5% toegelaten was voor een gebied dat al de drempels van de maximale tolerantie had overschreden. Dus slecht mocht nog een klein beetje slechter worden en voor de overheid was er dan geen vuiltje aan de lucht. Vergunningsaanvragen werden dan ook zo opgesteld dat men net onder die lat bleef, hoewel die voor de natuur al veel te hoog lag. Een zeer recent arrest van 25 februari 2021 (nr. RvVb-A-2021-0697) van de Raad voor Vergunningsbetwistingen veegt deze praktijk echter op een hoopje en heeft dan ook voor lichte paniek gezorgd bij het beleid en de landbouwsector. Volgens dit arrest kan men niet wetenschappelijk bewijzen dat die bijkomende belasting tot 5% geen extra schade veroorzaakt aan stikstofgevoelige natuurtypes, zeker als rekening gehouden wordt met cumulatieve effecten van andere reeds bestaande projecten. Daardoor pleegt men een inbreuk op de wet en mag er geen vergunning worden gegeven. Wat geldt voor de Europese Habitatgebieden geldt ook voor de VEN-gebieden. Ook hier stelt dit zogenaamde stikstofarrest dat er geen schadedrempel aanvaardbaar is. "Onvermijdbare en onherstelbare" schade aan het VEN moet immers worden uitgesloten bij toekennen van vergunningen. Voorlopig wordt nu gewerkt met een overgangsmaatregel van de Vlaamse overheid waarbij vergunningsaanvragen die leiden tot ammoniakuitstoot (NH₃), vooral uit de intensieve veeteelt en mestverwerking, moeten aantonen dat er geen significant negatief

effect is op de omliggende natuur en desgevallend moeten maatregelen genomen worden om de ammoniakuitstoot te verminderen. Er wordt ondertussen politiek naarstig gewerkt aan een nieuw beoordelingskader dat tegen het eind van dit jaar klaar zou moeten zijn. Minister Demir is hiervoor verantwoordelijk.

STIKSTOF REIST DOOR DE LUCHT ALS AMMONIAK

Meer dan 60% van de ammoniakemissie legt een afstand af van meer dan 10 km voordat het neerslaat. Zo'n 40% gaat zelfs verder dan 100 km. Aangezien ammoniak dus een grote afstand kan afleggen, is het tegelijkertijd ook zo dat heel veel bronnen tot op grote afstand kunnen bijdragen aan de totale stikstofbelasting. Bij de beoordeling van een dossier moet men daarom uitgaan van de bestaande achtergrondbelasting en bekijken welke extra belasting er bijkomt door de exploitatie. Ook de natuurgebieden op afstand spelen een rol en kunnen een invloed ondergaan. Tot recent bekeek men enkel de invloed op korte afstand binnen een straal van een kilometer.

Terug naar het dossier uit Menen: In de "bouwnota" bij de vergunningsaanvraag stelt men alle problemen te kunnen oplossen: "De nieuwe stal zal uitgerust worden met een ammoniakemissiearm systeem. Er wordt ook een stofbak voorzien op de nieuwe stal. De stofbak zal de lucht krachtig verticaal uitstoten, waardoor er een betere menging met de buitenlucht ontstaat". Maar stofbakken hebben geen bewezen preventief effect voor gezondheid. Een passage door de lamellen in een warmtewisselaar en een stofbak zijn onvoldoende om bacteriën, virussen, schimmels tegen te houden. Door het ammoniakgehalte te verminderen wordt enkel het "alarmsignaal" voor de gevaarlijke uitstoot van fijn stof uitgeschakeld of verminderd. Ook de geurhinder van de installatie wordt geminimaliseerd. Dieren, stallen, voer, mest in de veehouderij veroorzaakt veel geur. Deze geurhinder treedt vaak in piekmomenten op naarmate de kippen ouder worden (vooral tussen week 3 en 7). In het dossier worden alleen cijfers gegeven over gemiddelde geurhinder, maar dit is dus geen correcte weergave van de echte hinder op de piekmomenten..

INTENSIEVE VEETEELT IS EEN RAMP VOOR DE BIODIVERSITEIT EN HET KLIMAAT

Tot slot nog deze heel belangrijke opmerking: de Belgische landbouw schernt graag met haar efficiëntie en begrippen als duurzaamheid. De realiteit is helemaal anders: voor de Belgische productie (van voornamelijk varkens, pluimvee, melk) wordt jaarlijks bijna één miljoen ton geïmporteerde soja gebruikt, waarvan het grootste deel afkomstig is uit landen met een hoog risico op ontbossing (Bron : WWF 2019). Meer dan de helft van de CO₂ uitstoot gelinkt aan de Vlaamse vleesproductie wordt veroorzaakt door de import van veevoeder.

EEN REKENSOM WAAR JE STIL VAN WORDT

Voor het bedrijf in Menen met 300.000 kippen is jaarlijks meer dan 1500 ton sojameel nodig. Zo'n bedrijf doorloopt 7 keer per jaar een cyclus waarbij 300.000 kippen worden grootgebracht en nadien geslacht of 2.100.000 kippen per jaar. Voor dit ene bedrijf is er dus het equivalent van 593 hectare sojaplantages nodig. Veel van deze soja komt uit Zuid-Amerika, met name 41% uit Brazilië en 11% uit Argentinië, waar de productie meestal gepaard gaat met ontbossing, massaal gebruik van pesticiden, sociale conflicten en geweld tegenover inheemse bevolkingen. Er is niet de minste twijfel dat de steeds toenemende vraag naar soja vanuit het buitenland de motor is achter steeds meer ontbossing voor soja.

Zolang Vlaanderen sterk afhankelijk blijft van geïmporteerde soja en er geen betrouwbare en duurzame alternatieve eiwitbronnen beschikbaar zijn, is het maatschappelijk onverantwoord om nog uitbreidingen goed te keuren van intensieve veeteelt met het oog op de gevolgen voor het klimaat, het milieu en de mensenrechten. De nieuwe EU Green Deal, de Europese voedselstrategie (Farm-to-Fork) en de klimaatrapporten van het IPCC vallen op geen enkele manier te rijmen met een vergunningenbeleid dat de deur openzet voor nog meer schaalvergroting en megastallen. De industriële veeteelt heeft al lang de limieten overschreden van wat het klimaat, ons milieu, de dieren zelf én omwonenden kunnen verdragen. Natuur.koepel vzw volgt daarom de dossiers rond nieuwe intensieve veeteelt op en ondersteunt waar nodig de bezwaren die hiertegen ontstaan.

↓ Kippenstal Menen

Kanttekening

De Vlaamse overheid zit sterk verveeld met het steeds beter georganiseerd burgerverzet in heel wat dossiers. Vaak zit er inderdaad niets anders op dan naar de rechtbank te stappen, denk maar aan de Klimaatzaak. Hoewel participatie en meer betrokkenheid van de burger steevast aanwezig zijn in verkiezingspamfletjes, is er al jaren een beweging aan de gang om de toegang tot inspraak bij dossiers en vergunningaanvragen te bemoeilijken. Hoewel het internationaal recht (verdrag van Aarhus) dit oplegt, probeert onze overheid regelmatig dit terug te draaien. Er werd eind mei een wetsvoorstel goedgekeurd om op te leggen dat burgers steeds een direct persoonlijk belang moeten kunnen aantonen als ze willen optreden voor de rechtbank in een dossier. Het willen opnemen voor het algemeen belang van natuur en milieu an sich zou dan niet meer kunnen. De milieubeweging trekt daarom naar het Grondwettelijk Hof omdat deze wet strijdig is met de Belgische grondwet.

